

A' RÓMAI TSÁSZÁRI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK
KEGYELMES ENGEDELMEVEL.

Indúlt BÉTSBÖL Szeredán 5. Septemb. 1787.

Hadi Környölállások.

Uőzelebbb botsátott Levelünkben vala edgy nota bene, mellynek tudjuk, hogy bővebb magyarázottyát várják a mi érd. Olvasóink. Megmondjuk ezért rövideden már a' Publikum szájában tudva lévő környölállásokat, és a' következő időre biznak a' dolog ki-menet ele felől való kezelléget. A' hatalmas KATHARINA a' F. Muszka Tsázárné, a' maga Konstantzinápolyban mulatozó Követjének 8 punctumokat adván által, hogy a' Török Tsázárnak az ezekre tett feleletjét minden kéfedelem nélkül Pétervárába visszfa küldené, el-megy a' Muszka Követ, közli a' Tsázárral a' dolgot, 's az azt mondja néki: hogy 40 napok alatt egyenes feleletet fogadni. A'

Muszka Követ jelenti a' Tsászárnak, hogy az ő F. Afzszonya olly hoszszas felelet után nem várakozik, és hogy parantsolatja légyen a' feleletet mennél se- belebb úton *Pétervárába* küldeni. Jól van, felel a' Török Tsászár — int bizonyos emberének, 's a' Muszka követet fogságba tétetvén, hadat izene a' Muszkák ellen. Ezt így beszélik Bétsben, 's mi is csak így írhatjuk, míg a' dolog maga magát jobban meg-magyarázza. Tudjak azt, még a' homályosob- ban látó Politikusok-is, hogy a' Kherfonésusi hírek- től fogva, mind a' vizen, mind a' szárazon olly nagy Hadi-készületben légyen a' Török, mellyhez hasanlóról még senki sem emlékezik; tudja ki-ki a' Frantzia Udvarnak esmeretes alattomban való mester- kedéseit; a' Pruszszus fergeknek egész hadi erővel lévő útozásokat 's más hadi-készületeket: azért ki-ki meg-magyarázhattya magának a' mesét, míg mi bő- vebben szóllanánk rólla. Jól tudja a' Török az egész Kherfonésusi útnak tzelját; által-látta mit akarjanak azon nagy Fejedelmi Udvarral, mellynek építettésé- hez már a' Muszka Udvar hozzá fogott Kherfonésus- ban: hogy t. i. a' Muszka Fő-Hertzeg' *Konstantin* nevű öregebbik fiat most ugyan edgy előbb csak Ker- fonésusi Helytartónak; de idő múlva napkeleti Tsá- szárnak akarják tenni; Kherfonésust pedig ezen napke- leti Tsászárság' fő és Tsászári lakó várossá formál- ni. Láttya a' több utokat-is, mellyek a' kívánságot egyenes úton láttatnak ezen tzelra vezetni, és ennek meg-gondolása a' leg-jobb kává mellett-is keferű do- hány füstött botsát a' Török Tsászár orrába. De míg ezekről bővebben és bizonyosobban írhatnánk, lás- suk az A. Belgákat. Ezeknek Députátuslaik a' F. Mo- nárkha előtt lett két rendbéli meg-jelenesek után (a' mint már tudva vagyon) minyájon vissza menének nagy örömmel Bruizszelbe, és hogy ezek a' magok

bölsz Uraknak feleletével meg-elégedtenek legyen, meg-tetszik abból, hogy itten azólta tfendes békeflég és mindenekben való engedelmeffég uralkodik — sőt meg-tetszik abból, hogy a' vizfsza menő Députátufoktól edgy bizonyos Hertzeg az utan azt tudakozván, hogy fogadta legyen őket a' Monárkha? ezt felelték ezen kérdésre: *Most láttyuk, hogy a' mi Fejedelmünk nekünk nem Urunk, hanem édes Atyánk?* A' Brüsfszeli új hírek fzerént ugyan itten még minyájon edgy forma Hadi köntöst és tollú-bokrétát hordoz a' nép; de nem a' zenebonának hanem a' békeflég örömének jeléül, sőt ezen minapi parantsolatjából az oda való (de most Bétsben lévő) Helytartó Hertzegnek, hogy a' *Lackeni* Hertzegi Kastély félben-hagyott építéséhez újjonon hozzá kezdjenek, azt hozzák-ki az A. Belgák, hogy a' Helytartó Hertzeg és Fő-Hertzeg Afzfzony-is nem fokára haza fognak menni. Miólta az A. Belgiumi Députátufok Bétsből vizfsza indúltanak, a' más munkától üres Politikufok igen fok és külömb-külobmb-féle módon befzéllenek ezekről. Némellyek azt mondják, hogy magok önként 2 milliomnyi portzióval többet igértének volna, ha a' F. Monárkha őket a' magok hajdoni állapotjokban meghagná, melly igéreteket a' nagy szívü Monárkha elnem fogodván, azzal botsátotta legyen ezeket-vizfsza: mennyetek-el, terjetek-meg, a' tfendefféget állítsátok vizfsza; és az én tellyes hatalmú Ministerem *Trautmannsdorf* a' Státufokkal mindent el-fog igazítani. Ezen dolog' el-igazíttása' módját, mondják, hogy ama nagy Auszriai Nestor, Hertzeg KAUNITZ készítette legyen; mellyfzerént ezen fel-zendült Hazafiak békeflégesen le-tfendesitethetnek. Némellyek azt befzéllik Bétsben, hogy ezen Députátufokkal esett végezés fzerént az el-törölt Klastromok el-töröltöknek

nek maradnak, és ezeknek jövedelmeik az Ekklésia Kassájába tétetnek. A' még el-nem töröltetett Klástromok meg-maradnak. Az igazság ki-fizolgáltatásának újj-módja, némelly változásokkal bé-vitetik és fel-áll: a' Hadi *Conscriptió* el-marad; de a' Státufok kötelesek lesznek újj katonákat adni. A' 3 milli-onyi esztendei portzió meg-szaporíttásán kívül, még 2 milliomot fognak az eddig tett készületeknek meg-fordíttásáért fizetni 's t. Mind ezek annál bizonytalanabbak, mennél bizonyosabb az, hogy ezen Députátusoknak semmi hatalam nem adattatott vala a' Státufoktól az edgyezésre, azért míg a' dolog nagyobb világosságra jöne-is, jegyezzök-meg, hogy már Belgium régtől fogva a' tserélő alkuban vagyon, és rövid időn többet hallunk effelől.

A' Pruszszus Király a' múlt hónapnak 14-dikén a' Sléfiái nagy Tábornak szemlélésére ment. Az ő útban lévő fergei a' Táborba való szálláshoz közel vagynak, részízerént pedig már táborban fekszenek, és a' hadi készületek, mellyek rendkívül valók, a' Hollándiai tzélnál, az egész Európa mostani tzélját esmérők előtt, többet mutatnak; mert a' Véseli utak az Ágyúkat és más szükséges hadi-készületeket vivő Pruszszus szekerektől úgy bé-vagynak dugva, hogy alig lehet azokon járni, és tsak az edgy-másután menő szekerek 2 egész Orányi járó földet foglaltanak-el. Angliában meg-vagynak ugyan a' hadi-készületek; de a' Hollándusok ennek közben járását meg-vetvén, tsak egyedül a' Frantzia segítséghez ragazkodnak. Ezen öszve szött font, és a' leg-mélyebb eszű Politikustól is előre által nem látható környülállásoknak várjunk mi-is végire; mert bizonyost írni felölle tellyes lehetetlen.

Elegyes Tudósítások.

Az A. Belgiumbéli Députátusok között némellyek Magyar Országra is bementenek vala a' Hertzeg Eszterházi Eszterházában lévő híres Udvarának megtekintésére. — Némellyek azt akarják magokkal elhíttetni, hogy ennekutánna nem lesznek annyi Káptalanbéli Papok, hanem minden Püspökségben 12 Tituláris Kanónikusok lesznek, kik az öregebb és tanultabb Plébánus Urakból fognak állani. — A' legújabb hírek szerént az A. Belgiumbéliek a' Hadi-Conscriptió helyett azt ígérték a' Monárkhának, hogy háború alkalmatoslággal mindenkor 15 ezer embert pénzül fognak ki-fizetni, minden közönséges Adojokan kívül, és azon lesznek, hogy az Oskolákat is minden órán jobb rendbe és korba álítsák. — A' Banátusból Rabiából jött levelek szerént itt még fényes nappal sintsenek a' Lakosok bátorságban; rájjok ütnek a' Tolvajok, lopnak, rabolnak, és az ellenek állokat megölik. — Erdélyben Kolosvár Városia szomszédjában Méra nevezetű paraszt faluban a' napokban a' menkő a' mester házát megütvén, csak nem az egész Falú eléget. — Bizonyos Angliából Bétsbe érkezett igen gazdag és hatalmas óras-mesterek azt az engedelmét nyerték-meg a' F. Monárkhának, hogy 16 ezer Angliai órát a' F. Ts. és Királyi Birodalmába behozhatnak, és már 1000 darabb ezek-közzül meg is érkezett Bétsbe. Az effélét nem igen jó szível olvasák a' Bétsi Orások; kivált hogy azt is megértették, hogy ezen Anglus Óras-mesterek olly okofon kigondolt mesterséget is hoztanak magokkal, mellyszerént az ő óra kerekjek lassabban fog ezután járni. — A' Belgiumban némelly megérkezett F. Tsászári sergek már téli szállást, és így maradandot, vettének magoknak. — A' már tudva lévő F. Hertzegi lakadalam után

után *Albert Hertzeg* és *Kristina Hertzeg-Afszony* vízfőző fognak Brüsffelbe indulni. — Jeleztük vala már ennek-előtte, hogy ennek-utánna a' Káfé-is, valamint a' *Tsokoládét* meg-készített táblátskában fogják árúlni. Ezen táblában lévő Kávénak készítésére *Ambrosius Novák József Úr*, a' maga kereskedő társaival edgyött, Troppaóban edgy műhelyt állított fel, F. Császári engedelemmel, és biztatja az érd. Publikumot, hogy ezt a' leg-jobb kávéból és nádméből készítvén, mindenek előttkedvet fog vele nyerni. Edgy Bétsi fontba 14 illyetén el-készült kávé táblátskák fognak lenni, mellynek árra 40 és 1/2 krajtzár lesz. Minden táblátskából pedig készíthetni 2 fintsia igen jó és erős kávét. Ezeket az ébedtől fel-kelt Dámák kedviért. — Edgy igen gazdag Bétsi bor-kortsmáros, kinek 2 Ex-Jésuita fiai ennekelőtte 2 esztendővel Muszka Országba mentenek vala, hogy megint ezen Sz. szerzetbe állanának, minded jószágát el-adván, menyen a' maga fiai után, olly erős fel-tett zéllal, hogy ő maga-is ott edgy sivatag erdőben, minden más emberekkel tehető szolgálaton és jóságos tselekedeten kívül, Remete módra, mint edgy vadember úgy haljon-meg. Vallyon vízfőző-é vagy edgy pár hordó borotskát magával; mert az őtet fenekig esmérők azt mondják, hogy a' borotskát itten tellyeséggel nem utálta, sőt a' Bornemiszsa Urak vóltanak leg-nagyobb ellenségei? — ennek kevés követője fog-lenni, és ez olyan történet, mellyhez hasonló, a' mi meg-világosodott századunkban alig fog több történi. — Edgy Ex-Kaputzinus, ki Bétshez nem mesz-sze *Neustadt*ban lévén Papi hivatalban 2 esztendőktől fogva nem tsak a' réá bizatott szent hivatalt folytatta nagy elemenetellel; hanem az alatt az idő alatt a' meg-világosított igaz Keresztyéni Vallásnak terjesztésére

tésére és öregbítésére még bizonyos hasznos könyveket-is dolgozott, a' Felsőleges Monárkhától edgy arany Monétával és más ajándékokkal ajándékozttatván-meg, ezt mondá néki a' Monárkha: Kegyelmed edgy valóságos tanult Pap és jó Lelki Pásztor, nem hittem volna, hogy a' kegyelmetek szerzetében ilyen derék férfiú találtaflék. — Szemlinből tudósíttatunk, hogy az idén itten olly rendkívül való melegek lettenek legyen, mellyszerént az el badgyadott emberek lábairól le-hullottanak, és a' vizet a' melegség miatt inya nem lehetett. Ebből némelley nyavalyák szármoztanak, és ha hamar híves szellők nem támodnak rosz következésektől félhetünk. Ezen a' környéken igen termékeny vólt a' jelenvaló esztendő; minden bőven termet, és ha hamar edgy kis 'siros esztonk találna lenni, ezen 1787-dik esztendőt a' leg-bővebb és jobb bort hozó esztendők közé fognok számlálni, a' honnan — már-is a' bornak árra kezdett olt sodni, és semmiben drágaságot nem szenvedünk; hanem a' husban, e' pedig nem azért van, hogy nálunk elég ökrök ne vólna, hanem hogy az Olasz Országi részekre 30 ezer ökröket hajtattanak-ki, mellyek mind jól megüzsteztettek. — A' ma maga történetei és könyvei által nagy hírt nevet nyert B. *Trenk* a' Pruszizus Királytól 1200 Tallérnyi pensiót nyert, melly a' maga halála után, élete-párjának-is hóltig fog-járni. Azt-is meg-engedte néki a' Király, hogy ezen pénzt ott költse-el, a' hól szintén tetszik. Tsak alig ha nem B. *Trenk* az az első szerentsefia, ki ugyan azon edgy időben mind a' Bétsi, mind a' Berlini Udvarból pensióval él. Ezen nagy Férfi a' múlt hónapnak 16-dikán Berlinből megínt Bétsfelé indúlt. Az ő nevezetes élete le-írásának harmadik része-is már kész, és kéri az érd. Publikumot, hogy tsak a' Berlini és Bétsi ki-adását
 méi-

méltóztassák venni, hogy így a' tudós világnak nagy kárára lévő szemét természetü újra nyomtató Typográfusok meg-gá-taltathassanak. — A' múlt hónapnak 11-dikén ama maga életét jobbagyainak szabadulásokért önként és szerentsétlenül fel-áldozott *Braunsváigi* Hertzeg' emlékezetére, az *Odera* mellett lévő *Frankfurtnál*, éppen azon a' helyen, hol a' maga életét sze-rentsétlenül el-vesztette vala, őzlop emelteték-fel. — Edgy *A.* Belgiumban fekvő gyalag Regimentből edgyzeribe 7 Fő-Tisztek quietálának a' napokban. — Nem fuvatlan indult a' *Konstántzinápolyi* szél, mert a' mi *Udvarunk* sebes postán jött levelet veve 30-dikban, melly levél vételével még ugyan azon napon bé-telék a' város hírrel, hogy a' *Török* a' *Muszka* ellen hadott izent, és az ottan mulatazó *Muszka* követet-is *Bulgakov* Urat a' 7 *Toronyba* zárták. A' *Bétsben* lévő *Muszka* követ még az nap *Kurirt* botsáta *Pétervára* felé, ki *Lengyel* Országban-is edgyarást levelet vive. A' *N. M.* Testörző vi-tézek fergéből-is *Hadnagy Gyárfás Páris* felé, *Hadnagy Batskádi* pedig *Pétervára* felé még az nap el-iudulának. Jönek és mennek a' *Kurirok*. — A' *N. M. K.* Testörzők fergénél volt *Hadnagy Darvas József* edgy ifjú, de *Hazáját* nagy remény-séggel biztató ifjú úr, *Borsod Vármegyének* Fő-Notáriusává téték. — Még edgy más *Levél*-is akada kezünkbe, melly *Pétervárából* jöven, a' múlt héten költ *nota bene* hírt tökéle-tesen erősíti, és rövidségnek okáért csak edgynehány szot-iktatok ide belöle: „*Augustusnak* 15-dikére virradolog éjzaka edgy rendkívül való sebes követ érkezék a' mi *Udvarunkba* a' mi *Konstántzinápolyban* lévő helytartó *Ministerünktől Bulgakov* Úrtól. Ezen követnek a' leg-fontosabb dologról kellett hozni levelet, mivel azzal egyenesen éjzakanak idején maga mene a' *F. Tsászárnéhoz*, és azóltától fogva a' *Tsászárné* szüntelen a' *Ministerekkel* edgyütt vagyon, és az éjjeli nappali tanáts-kozáfoknak szünete nintsen. 16-dikban feleletet küldtettenek a' *Török Udvarnak*, még olly követtől, kinek a' sebesen repü-lő útból *Konstántzinápolynál* lézzen szabad ki-állani. Ugyan ezen napon minden más *Udvarokhoz* sebes követek küldeté-nek, addig-is alattomban való hadi mozgásokot tapasztalunk, noha az egész *Muszka Tabor* már rég, hogy egész készülettel talpon-áll. — A' *Konstántzinápolyból* jött *Levél* azt hozta: „A' múlt hónapnak 6-dikán a' *Tsászárnak* rendkívül való pa-rantsolatjára, az egész *Tanáts*, az *Ország*nak *Törvény* tudói, és a' főbb *Hadi-tisztek* őzve-gyülének és azon már rég füg-göben lévő punktumokra itéletet mondának, melly az éf-re-vett nép között véghetetlen lármát okozta. Az egész *Tanáts-kozásnak* gyökere e' vala: *Nékünk a' Hadakozas el-keülhetet-len; most-é, vagy a' jövő Tavaszkor fogjunk hozzá?* Az ed-gyütt lévő *Tanátsfokoknak* nagyobb része azt végze, hogy leg-ottan hozzá sognának; a' honnan, már 23-dikán a' múlt hónapnak, a' második *Hajós-ferég* szélnek-is adta vala vitorlát egész készü-lettel; de az ellenkező szelektől visszsa veretvén, egész hadi-erővel kikötő helyben tsátára ásítottak, (A' többit hónap.)